

PRESUDA SUDA

6. listopada 1993. (*)

„Jednakost plaća muškaraca i žena – Obiteljska mirovina – Vremensko ograničenje učinaka presude C-262/88, Barber”

U predmetu C-109/91,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je uputio Kantongerecht te Utrecht (Regionalni sud u Utrechtu, Nizozemska) u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Gerardusa Cornelisa Ten Oevera

i

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwassers- en Schoonmaakbedrijf,

o tumačenju članka 119. Ugovora o EEZ-u u vezi s vremenskim ograničenjem učinaka presude Suda od 17. svibnja 1990., Barber (C-262/88, Zb., str. I-1889.),

SUD,

u sastavu: O. Due, predsjednik, C. N. Kakouris, G. C. Rodríguez Iglesias, M. Zuleeg i J. L. Murray, predsjednici vijeća, G. F. Mancini, R. Joliet, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse, M. Diez de Velasco, P. J. G. Kapteyn i D. A. O. Edward, suci,

nezavisni odvjetnik: W. Van Gerven,

tajnik: H. von Holstein, zamjenik tajnika, i D. Loutermann-Hubeau, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za G. C. Ten Oevera, I. P. M. Boelens, suradnik pri Stichting De Ombudsman,
- za Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwassers- en Schoonmaakbedrijf, M. van Empel i O. W. Brouwer, odvjetnici pri odvjetničkoj komori u Amsterdamu,
- za nizozemsku vladu, T. P. Hofstee, zamjenik glavnog tajnika u Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenta,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, R. Caudwell, iz Treasury Solicitor's Departmenta, u svojstvu agenta,

- za njemačku vladu, E. Röder, *Regierungsdirektor* u Saveznome ministarstvu gospodarstva, i C. D. Quassowski, *Oberregierungsrat* u istom ministarstvu, u svojstvu agenata,
- za Komisiju Europskih zajednica, K. Banks i B. J. Drijber, članovi pravne službe, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja G. C. Ten Oevera, Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwassers- en Schoonmaakbedrijf, nizozemske vlade, koju zastupaju J. W. de Zwaan i T. Heukels, zamjenici pravnih savjetnika u Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenata, britanske vlade, koju zastupaju Sir Nicholas Lyell, *QC*, S. Richards i N. Paines, *barristers*, i J. Collins, *Assistant Treasury Solicitor*, u svojstvu agenta, njemačke vlade i Komisije, na raspravi održanoj 26. siječnja 1993.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 28. travnja 1993.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 28. ožujka 1991., koje je Sud zaprimio 9. travnja 1991., Kantongerecht te Utrecht (Regionalni sud u Utrechtu), je na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u postavio Sudu dva prethodna pitanja o tumačenju članka 119. istog Ugovora u vezi s obiteljskom mirovinom predviđenom u okviru strukovnog mirovinskog sustava kao i o tumačenju presude Suda od 17. svibnja 1990., Barber (C-262/88, Zb., I-1889.), s obzirom na vremensko ograničenje njezinih učinaka.
- 2 Pitanja su postavljena u okviru spora između G. C. Ten Oevera i Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwassers- en Schoonmaakbedrijf (u daljnjem tekstu: mirovinski fond) u vezi s dodjelom udovčeve mirovine.
- 3 Supruga G. C. Ten Oevera je do svoje smrti, 13. listopada 1988., bila članica strukovnog mirovinskog sustava, koji su financirali poslodavci i radnici. U to vrijeme propisi navedenog sustava određivali su obiteljsku mirovinu samo za udovice. Tek 1. siječnja 1989. to je pravo prošireno i na udovce.
- 4 G. C. Ten Oever je nakon smrti svoje supruge zatražio dodjelu udovčeve mirovine. Mirovinski fond je to odbio zato što ona nije bila predviđena propisima sustava koji su bili važeći u trenutku smrti gospođe Ten Oever. Nadalje, u odgovoru na argument G. C. Ten Oevera koji se temeljio na navedenoj presudi Barber, tvrdeći da se tražena mirovina treba smatrati plaćom u smislu članka 119. Ugovora i da stoga nikakva diskriminacija između muškaraca i žena nije prihvatljiva, mirovinski fond odgovorio je da je ta presuda donesena nakon smrti gospođe Ten Oever i da su njezini učinci vremenski ograničeni.

- 5 S obzirom na to da je tom sudu G. C. Ten Oever podnio zahtjev da se mirovinskom fondu utvrdi obveza da mu dodijeli predmetnu mirovinu, Kantongerecht te Utrecht (Regionalni sud u Utrechtu) odlučio je prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 119. Ugovora o EEZ-u tumačiti na način da se izvanzakonska davanja koje se isplaćuju nadživjelim članovima obitelji (kao što je u ovom slučaju obiteljska mirovina) trebaju smatrati plaćom ili pogodnostima u smislu tog članka?
2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, je li posljedica članka 119. Ugovora o EEZ-u takva da:
- a) tužitelj može zahtijevati plaćanje obiteljske mirovine s datumom smrti svoje supruge (u ovom slučaju od 13. listopada 1988.)?
- b) tužitelj to može zahtijevati s datumom presude koju je Sud donio 17. svibnja 1990.?
- c) tužitelj to nikako ne može zahtijevati jer je njegova supruga preminula prije 17. svibnja 1990.?”

- 5 Za potpuniji prikaz činjeničnog stanja u glavnom postupku, tijekom postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku se spominju samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje odluke Suda.

Prvo pitanje

- 7 Svojim prvim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev nastoji utvrditi potpada li obiteljska mirovina, poput one o kojoj je riječ u ovom slučaju, pod pojam plaće u smislu članka 119. Ugovora, što bi rezultiralo time da ona podliježe zabrani diskriminacije propisanoj tom odredbom.
- 8 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, pojam plaće u smislu drugog stavka članka 119. podrazumijeva sva primanja u gotovini ili u naravi, sadašnja ili buduća, pod uvjetom da ih, makar i posredno, poslodavac plaća radniku na temelju njegovog zaposlenja. Činjenica da se određena davanja isplaćuju nakon završetka radnog odnosa ne sprječava da ona imaju karakter plaće u smislu članka 119. (vidjeti osobito presudu Barber, t. 12.).
- 9 Međutim, tako definiran pojam plaće ne može obuhvaćati sustave socijalne sigurnosti ili davanja, kao što su na primjer starosne mirovine, koji su izravno regulirani zakonom bez bilo kakve suglasnosti unutar poduzeća ili dotične strukovne grane i obavezno su primjenjivi na opće kategorije radnika. Naime, ti sustavi omogućuju radnicima da imaju korist od pravnog sustava u čijem financiranju radnici, poslodavci i eventualno javne vlasti sudjeluju u mjeri koja je manje određena radnim odnosom između poslodavca i radnika nego socijalnom politikom (presuda od 25. svibnja 1971., Defrenne, 80/70, Zb., str. 445., t. 7. i 8.).
- 10 U predmetnom slučaju iz spisa proizlazi da pravila mirovinskog sustava o kojemu je riječ nisu utvrđena izravno zakonom, već su rezultat sporazuma između socijalnih partnera, a

javne vlasti su, na zahtjev organizacija poslodavaca i sindikalnih organizacija za koje se smatralo da su reprezentativne, samo taj sustav proglasile obaveznim za cjelokupni strukovni sektor.

- 11 Također nije sporno da taj mirovinski sustav financiraju isključivo radnici i poslodavci predmetnog sektora, bez ikakvog financijskog doprinosa države.
- 12 Iz toga proizlazi da sporna obiteljska mirovina ulazi u područje primjene članka 119. Ugovora.
- 13 To se tumačenje ne može pobiti činjenicom da se obiteljska mirovina po definiciji ne isplaćuje radniku već njegovom nadživjelom supružniku. Valja, naime, istaknuti da je pravo na takvo davanje pogodnost koja proizlazi iz toga što je supružnik bio član sustava pa nadživjeli supružnik stječe mirovinu u kontekstu radnog odnosa između poslodavca i spomenutog supružnika te mu se mirovina isplaćuje na temelju supružnikovog zaposlenja.
- 14 Stoga na prvo prethodno pitanje valja odgovoriti da mirovina nadživjele osobe predviđena strukovnim mirovinskim sustavom koji ima karakteristike onoga o kojem je riječ u glavnom postupku ulazi u područje primjene članka 119. Ugovora.

Drugo pitanje

- 15 Drugim pitanjem od Suda se u biti traži da se očituje o točnom opsegu vremenskog ograničenja učinaka gore navedene presude Barber.
- 16 U tom pogledu valja istaknuti da je odluka o navedenom ograničenju donesena u točno određenom kontekstu davanja (i to posebno mirovinskih) predviđenih privatnim strukovnim sustavima, koji su bili okvalificirani kao plaća u smislu članka 119. Ugovora.
- 17 Tom je odlukom uzeta u obzir posebnost tog oblika plaće, a ta posebnost je vremenski razmak između stjecanja prava na mirovinu, koje se ostvaruje postupno tijekom čitavog radnog vijeka radnika, i stvarne isplate davanja, koja je pak odgođena do određene dobi.
- 18 Sud je također uzeo u obzir karakteristike financijskih mehanizama strukovnih mirovina, a time i računovodstvene poveznice koje u svakom pojedinačnom slučaju postoje između periodičkih doprinosa i budućih iznosa koji će se isplaćivati.
- 19 Jednako tako, što se tiče razloga koji su opravdavali vremensko ograničenje učinaka presude Barber, kako su navedeni u njezinoj točki 44., valja razjasniti da se na jednako postupanje u području strukovnih mirovina može pozvati samo u pogledu davanja za razdoblja zaposlenja nakon 17. svibnja 1990., što je datum presude, uz iznimku predviđenu u korist radnika ili njihovih pravnih sljednika koji su prije tog datuma pokrenuli sudski postupak ili podnijeli istovrijedan zahtjev prema primjenjivom nacionalnom pravu.
- 20 Stoga na drugo prethodno pitanje valja odgovoriti da se na temelju presude od 17. svibnja 1990., C-262/88, Barber, na izravan učinak članka 119. Ugovora, u svrhu zahtijevanja jednakog postupanja u području strukovnih mirovina, može pozvati samo u pogledu davanja za razdoblja zaposlenja nakon 17. svibnja 1990., uz iznimku predviđenu u korist

radnika ili njihovih pravnih sljednika koji su prije tog datuma pokrenuli sudski postupak ili podnijeli istovrijedan zahtjev prema primjenjivom nacionalnom pravu.

Troškovi

- 21 Troškovi nizozemske i njemačke vlade te vlade Ujedinjene Kraljevine kao i Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odlučujući o pitanjima koja mu je uputio Kantongerecht te Utrecht (Regionalni sud u Utrechtu), rješenjem od 28. ožujka 1991., odlučuje:

- 1. Mirovina nadživjele osobe predviđena strukovnim mirovinskim sustavom koji ima karakteristike onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, ulazi u područje primjene članka 119. Ugovora.**
- 2. Na temelju presude od 17. svibnja 1990., C-262/88, Barber, na izravan učinak članka 119. Ugovora, u svrhu zahtijevanja jednakog postupanja u području strukovnih mirovina, može se pozvati samo u pogledu davanja za razdoblja zaposlenja nakon 17. svibnja 1990., uz iznimku predviđenu u korist radnika ili njihovih pravnih sljednika koji su prije tog datuma pokrenuli sudski postupak ili podnijeli istovrijedan zahtjev prema primjenjivom nacionalnom pravu.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgju 6. listopada 1993.

[Potpisi]

* Jezik postupka: nizozemski